

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1553. usque ad annum 1557

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 9011857X

§. 21. De Criticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66565)

liberalioribus literis præfati Oratores nominis sui famam in acceptis referre tenebantur, ipsaque etiam sermonum suorum elegantia, ac rationum firmitas huic arti adscribi meretur.

§. XXI.

De Criticis.

Eodem sæculo aliud Criticæ artis genus excolebatur, quod ad promovendas, ac perpolliendas ceteras artes, & scientias maximam conferebat utilitatem: porro sub criticæ artis nomine illam intelligo scientiam, quæ de quibusdam gestis, ac præcipue de Authoribus, eorumque Scriptis judicandi artem edocet. Vitiosa erat in prioribus sæculis nimia credulitas, ac simplicitas, quæ cuncta sus, deque vertebat, ac depravabat: utramque vero impostores in rem suam verterunt; inde enim in Theologicis, & morum doctrinis tot novæ opiniones novissimis temporibus ubique disseminatæ fuerunt, quæ tam Theologiam, quam mores tantopere corrupere, nec minus inde absque omni judicio tot in Historiis fabulæ venditabantur, ac sine ulla discussione repetebantur: exinde demum exortæ sunt absurdæ sententiæ in plerisque majoris etiam momenti quæstionibus, quas earum authores cum voluptate adin-

venerunt, illarum vero Auditores non sine applausu exceperunt: Denique inde provenit pusillanimitas illorum, qui quamvis ingenium nobiliter consecuti fuissent, præjudiciorum tamen torrente abrepti, vel timore, ne generalibus aliorum sententiis palam repugnarent, deterriti obmutescabant: postquam vero doctiorum linguarum amor tandem ad antiquitatis studium viam aperuerat, etiam discernendi facultas sensim invalescebat, ac circa ea, quæ perlegebantur, quæstiones efformare, ac dubia movere cæptum, quæ postea proponebantur, indeque breves fiebant divisiones, atque earum quælibet vel ratione, vel auctoritate firmabatur: demum circa controversos hosce articulos elucubrationes fieri, necnon ea, quibus vel firmari, vel impugnari, vel evidentia reddi, vel omnino everti possent, discutere oportebat. Hujus laboris necessitas inducebat, ut penitus in rem indagaretur, magis serio omnia ponderarentur, cunctaque ex suis principiis deducerentur, quatenus sic testimoniorum vis comprobari, applicari, ac illorum merita discuti deberent. Hanc in rem in scriptos Codices fiebat inquisitio, atque ad eos in dubiis recurrebatur, simulque examinabatur, an hi libris prælo editis consonent, vel ex qua ratione illorum diversitas

tas fuerit orta: imo oportebat etiam ad primos usque fontes rem repetere, nam exinde multa fuere detecta, ac via veluti reddita est expedita eruditis, qui hinc laboribus opportune utebantur; hac enim ratione dissipatis ignorantiae tenebris errores hoc pacto detecti, & vitia tunc deprehensa docebant, cavendum esse ab illis, quæ antea absque discussione quantocius credebantur; porro sensim, quo magis veritatis amor, aut saltem eam propalandi aviditas prævalebat, eo magis etiam ejusmodi inquisitiones fiebant seriæ, discussiones magis profundæ, ac ampliores ejusmodi investigationes, ut proin etiam veritas magis detegeretur, atque elucesceret: ne vero in hujusmodi disquisitionibus hallucinatio irreperet, adhuc aliæ proponebantur viæ; si enim quisquam suam propositionem cujusdam scripti Codicis auctoritate firmare deberet, illius fides discutiebatur, an esset autographus, vel tantum descriptus, ita tamen, ut descriptus ejusmodi Codex proxime coævus sit ipsi Auctori: insuper inquirebatur, an hoc opus revera illius sit Authoris, cujus nomen præseferbat, an non liber vel nequitia, vel aliorum negligentia sit adulteratus? si vero plures ejusdem operis Codices scripti inveniri poterant, inter se conferebantur, atque examinabatur, an stylus omnino sit consonus scribendi rationi, quam servavit

vit ille auctor, cui hoc opus attribuitur? utrum Authores coævi, aut ferme coævi ejusmodi librum huic Auctori adscripserint, vel abjudicarint? An omnia gesta ibidem descripta congruant ævi sui Historiis, sententiis tunc invalescentibus, vel usibus ea ætate vigentibus &c. Ad has autem inquisitiones requiruntur rerum cognitiones haud vulgares, omnino tamen sano Critico necessariæ: insuper, ut cujusdam scripti Codicis antiquitas dignoscatur, atque autographum ab exemplari discernatur, necnon unius ab alio temporis distantia deprehendatur, necessaria est scientia, qua diversi Scripturæ characteres in quolibet sæculo magis usitati dignoscantur, pluraque alia intelligantur, quæ ad eruditionem spectant, & sine ingenti labore, ac diligenti inquisitione acquiri haud poterant. Denique spuria etiam acta, falsa monumenta, adulterinæ epistolæ, conficta numismata a veris discernebantur. Præterea ingens Theologiæ emolumentum ex hac arte critica accessit, quippe tunc Sacræ Paginæ ex se ipsis explicabantur; recurrebatur enim ad textus originales æque, ac ad varias versiones, imo ad intelligendam cujusdam verbi vim ipsæ etiam Grammatices præcepta conducebant, ex quibus compertum, an ejusmodi vox ad unam solam significationem, vel sensum esset restringenda:

Præter

Præter hæc discernebatur etiam literalis sensus a figurato, & demonstrabatur, quando ejusmodi locutio in sensu simplici esset necessario intelligenda, vel in sensu figurato duntaxat sit accipienda, nec cum minori etiam utilitate adhibebatur Logica, seu discurrendi ars, qua eruditus Criticus probe utitur: insuper Theologo, ut eo facilius hanc scientiam assequeretur, proderant humaniores quoque literæ, imo traditionis auctoritas haud difficulter comprobari poterat, cum artis criticæ subsidio omnia hæreticorum schismata dissolvi, necnon omnes oppugnantium cavillationes everti potuerint; nam scriptorum Codicum veritas comprobabatur, textuumque integritas, eorum conformitas cum pluribus aliis ejusmodi Codicibus, unanimis ejusdem doctrinæ consensus, eadem textus sacri interpretationes, eadem argumenta, necnon eorumdem testimoniorum, & oraculorum continuatio ab Ecclesiæ exordio usque ad ejusmodi controversiarum originem ostendebatur: ut autem hæc utilitas ad perpetua propagaretur tempora, hinc impendebatur studium, ut correctæ Authorum tam Sacrorum, quam profanorum editiones vulgarentur.

§. XXII.

De novis Editionibus.

Verum quo magis ars critica in Republica